

Stockholm den 22 juni 2026

R-2026/0793

Till Socialdepartementet

S2026/00444

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 23 mars 2026 beretts tillfälle att yttra sig över departementspromemorian En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan (Ds 2026:4).

Sammanfattning

Advokatsamfundet välkomnar i allt väsentligt de förslag som lämnas i promemorian. Förslagen i promemorian innebär en fundamental omläggning i förhållande till de förslag som lades fram i betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37), och adresserar härigenom de mest betydelsefulla invändningar som Advokatsamfundet framförde i sitt remissyttrande över det betänkandet.¹

Den centrala förändringen i nu remitterat förslag i förhållande till förslagen i det tidigare betänkandet är att Försäkringskassan nu föreslås arbeta i enlighet med den modell som gäller för Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet, det vill säga att Försäkringskassan uteslutande ska biträda åklagaren och inte självständigt leda förundersökning eller fatta beslut om tvångsmedel. Advokatsamfundet framhåller i sitt remissvar över SOU 2017:37 att ett sådant förhållningssätt var en grundläggande förutsättning för att rättssäkerheten skulle kunna upprätthållas.

---

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 30 augusti 2017 (Ju2017/04129/KRIM).

Advokatsamfundet noterar beträffande förslaget om att Försäkringskassan ska ges rätt att under vissa förutsättningar verkställa straffprocessuella tvångsmedel att detta kan innebära utmaningar, men konstaterar att den föreslagna regleringen är avgränsad och att de angivna rättssäkerhetsgarantierna framstår som ändamålsenliga.

Advokatsamfundet tillstyrker dessutom förslaget om en särskild åtalsprövning för bidragsbrott, vilket bedöms utgöra ett välkommet och nödvändigt steg för att försäkra att det blir en enhetlig rättstillämpning.

Synpunkter

Förundersökning och åklagarens roll – Försäkringskassan biträder åklagaren (avsnitt 3.4)

Det förslag som nu lämnas innebär att Försäkringskassan inte ska ha rätt att besluta om att inleda förundersökning eller vara förundersökningsledare. Försäkringskassan ska i stället biträda åklagaren vid genomförandet av förundersökning avseende sådana brott som ingår i myndighetens brottsbekämpande verksamhet. Det ska alltid vara en åklagare som är förundersökningsledare.

Advokatsamfundet välkomnar denna ordning. I remissyttrandet över SOU 2017:37 var Advokatsamfundets huvudinvändning att det fortfarande borde vara åklagare som beslutar om, och leder, förundersökning och att möjligheten att låta Försäkringskassan självständigt inleda och leda förundersökning samt fatta beslut om tvångsmedel inger starka betänkligheter ur rättssäkerhetssynpunkt. Advokatsamfundet pekade då uttryckligen på att det för förslaget borde användas motsvarande regelverk som gäller för Skattebrottsenheten.

Det är mot den bakgrunden tillfredsställande att det nu framlagda förslaget tar sin utgångspunkt i just denna modell.

Tvångsmedel – verkställighet men inte beslut (avsnitt 3.6)

Advokatsamfundet konstaterade i remissyttrandet över SOU 2017:37 att det inte är acceptabelt ur rättssäkerhetssynpunkt att låta en myndighet som utsatts för brott själv fatta beslut om straffprocessuella tvångsmedel mot den misstänkte.

Den nu föreslagna ordningen innebär ett väsentligt steg i rätt riktning. Det är åklagaren – och inte Försäkringskassan – som fattar beslut om tvångsmedel. Försäkringskassan föreslås ges rätt att i vissa avgränsade situationer verkställa sådana beslut, nämligen

beslag, penningbeslag, medverkan vid husrannsakan (som leds av polisman) samt registertopsning. En grundläggande förutsättning för samtliga dessa befogenheter är att det inte bedöms föreligga risk för våld mot person.

Advokatsamfundet godtar att dessa verkställighetsbefogenheter kan vara motiverade av effektivitetsskäl och konstaterar att de noga avvägts mot erfarenheterna från Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet. Det är emellertid viktigt att framhålla att den nödvändiga kompetensen hos de tjänstemän som ges dessa befogenheter måste säkerställas, liksom att kompetenskraven inte urholkas med hänvisning till exempelvis resursskäl. Advokatsamfundet förutsätter att detta bevakas noga inom ramen för den uppföljning och utvärdering som föreslås i promemorian.

Avskild verksamhet och integritetsskydd (avsnitt 3.2.1 och kapitel 6)

Advokatsamfundet anser att förslaget om att den brottsbekämpande verksamheten ska hållas organisatoriskt avskild från Försäkringskassans övriga verksamhet är väl avvägt och nödvändigt, inte minst mot bakgrund av de integritets- och sekretessrättsliga frågor som uppstår när en och samma myndighet bedriver såväl förmånsadministration som brottsbekämpning. Den föreslagna brottsdatalagen för Försäkringskassan skapar en tydlig rättslig ram för personuppgiftsbehandlingen i den brottsbekämpande verksamheten och bidrar till förutsebarhet och tydlighet i tillämpningen. Advokatsamfundet tillstyrker förslaget i dessa delar.

Särskild åtalsprövning för bidragsbrott (kapitel 5)

Utredningen föreslår att det ska införas en bestämmelse om särskild åtalsprövning för vårdslöst bidragsbrott, ringa bidragsbrott och bidragsbrott av normalgraden. Åtal för sådana brott ska väckas endast om det är påkallat av särskilda skäl, under förutsättning att gärningen kan ligga till grund för en administrativ sanktionsavgift.

Advokatsamfundet tillstyrker förslaget i denna del. En bestämmelse om särskild åtalsprövning är en naturlig och rättssäkerhetsfrämjande komplettering till den begränsade anmälningsskyldigheten. Utan en sådan regel riskerar likartade överträdelse att behandlas olika beroende på vilken myndighet som gör anmälan och beroende på om anmälan härrör från den myndighet som beslutat om den aktuella förmånen eller från annat håll. En ordning som ger åklagaren en uttrycklig prövningsregel säkerställer att det straffrättsliga förfarandet i praktiken förbehålls

sådana fall som kräver det, liksom att sanktionssystemet som helhet tillämpas förutsebart och likformigt.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander